

TY KRÁVO!

Text: Markéta Foktová — Foto: Michael Fokt a Shutterstock

Až vám někdo bude nadávat do krav, neurazte se. Nebude daleko od pravdy. Lidé totiž se skotem sdílejí osmdesát procent genů. A není to jediná paralela s člověkem. Kráva má podobnou strukturu obličeje, jen s několika rozdíly. Je vysoce sexuální, gravidní je devět měsíců stejně jako žena a je i stejně oddanou matkou. Krávy si stejně jako lidé vytvářejí blízké vztahy a většinu času tráví jen s malou hrstkou přátel. A pozor! Naštvat krávu se rozhodně nevyplácí. Umí si totiž vybudovat dlouhodobou zášť vůči konkrétním jedincům.

Oskotu se říká, že je hloupý. Dokonce to s tímto předsudkem došlo tak daleko, že se lidé častují názvy hovězího dobytka i při nadávání. Krávy přitom nejsou nijak nechápavé a rozhodně netrpí bezmyšlenkovitou pasivitou. Krávy jsou velmi zajímavé bytosti. Stejně jako mezi lidmi existují i ve stádu krav jedinci nadanější, kteří se velmi rychle učí, jsou zvědaví, odvážní, a navíc mají dobrodružnou povahu. Není kráva jako kráva. Některé jsou přátelské, projevují se vůči svým soupeřům

ve stádu citlivě, zatímco z jiných se můžou vyklubat pěkně nevyzpytatelné mrchy.

KRAVÍ HIERARCHIE

Mezi kravami panuje komplikovaná hierarchie, kterou ovlivňují faktory, jako je věk a velikost, ale svou roli hraje i to, zda má kráva rohy. Určitý jedinec může být vůči některým členům stáda dominantním, zatímco vůči jiným bude zaujímat submisivnější postoj. Ctění hierarchie ve skupině je velice důležité, protože zajišťuje klidnou atmosféru a snižuje agresivitu. Každý jedinec přesně ví, kde je jeho místo, a tuto

svou „pozici ve frontě“ respektuje. Inteligence, zvědavost, sebevědomí, zkušenosti a dobré sociální dovednosti jsou přesně to, co nakonec určí, kdo se ve stádu stane vůdcem. Proto jsou vůdci nejčastěji nejstarší jedinci ze stáda. My lidé považujeme odedávna za své nejoddanější a nejbližší zvířecí přátele kočky nebo psy a přisuzujeme jim i notnou dávku inteligence či vnímavosti. Kráva má však proporcionálně větší mozek než oba tihle osvědčení miláčci. Velký mozek krav má téměř tolik závitů a nervových spojů jako ten lidský. Je proto bezpochyby pravda, že to stračenám za klidnou fasádou

JAK BUČÍ KRÁVA V DESETI JAZYCÍCH

Dánština – muuh
Finština – ammuu
Francouzština – meuh
Němčina – muh
Hebrejščina – go'eh
Italština – mu
Japonština – mo
Portugalština – muuu
Velština – moo
Čeština – bú

GENETICKÁ PŘÍBUZNOST ČLOVĚKA SE ZVÍŘATY A ROSTLINAMI

- 96 % s šimpanzi
- 90 % s kočkou
- 85 % s myší
- 44 % se včelou domácí
- 38 % se škravkou
- 24 % s rýží
- 24 % s hrozny

Emocionální život krav je velmi pestrý.

v hlavě myšlenkami jen víří. Mají dokonce rády intelektuální výzvy a stejně jako my jsou nadšené, když najdou řešení problému.

V ZAJETÍ EMOCÍ

Emocionální život krav je velmi pestrý. Zažívají širokou škálu pocitů, jako je strach či úzkost, bojí se o budoucnost a jsou schopné cítit štěstí. Podle výzkumu northamptonské univerzity si navíc vytvářejí své „nejlepší přátele“, a dokonce i spiklenecké vztahy. Když někdo od sebe spřátelené krávy oddělí, jsou velice frustrované. Krávy jsou i velmi pozorné matky. Když jim jejich telata odrostou a je čas je odvést, ještě dlouho po nich toužebně volají a nachodí i mnoho kilometrů, aby je našly. Když ve stádu dojde ke smrti jejich milované čtyřnohé duše, viditelně truchlí a trápí se. Dokonce umějí i plakat.

Krávy jsou schopné vycítit smrt a za svůj život bojovat. Svě o tom ví čtyřnohá Idabelle z Virginie, kterou naložili na nákladní loď, aby ji převezli do Venezuely. Tam by ji dojili, dokud by dávala mléko, a následně by ji porazili na jatcích – ostatně jako zbytek stáda. Idabelle však svou pochmurnou budoucnost vycítila, a i když byla březí, otočila se na kopytu, rozběhla se a skočila do řeky James. Poháněna

adrenalinem a mateřským instinktem doplávala až na ostrov a zmizela v lese. I když byla nakonec odchyčena, dostala svobodu a byla poslána do svatyně.

VESELÁ KRÁVA

V jakém emočním rozpoložení se kráva právě nachází, zjistíte snadno. Čím méně bělma v jejich očích zahlédnete, tím lépe se cítí. Uši, a dokonce i čumák, jsou také ukazatelem aktuálních pocitů. Jsou-li v uvolněné poloze, můžete být klidní, nic vám nehrozí. Krávé dělá velmi dobře hlazení – ostatně komu také ne. Jeden výzkum prokázal, že během této něžné aktivity klesá teplota jejího čenichu. Bylo by zajímavé vědět, co dělá něžné vískání s lidským nosem. Škoda, že se to zatím ještě neměřilo.

Lidé odnepaměti chtěli porozumět řeči zvířat. Povedlo se to snad jenom Jiříkovi z pohádky o Zlatovlásce, britský tým vědců však strávil téměř celý rok studiem způsobů komunikace krav. Přišli na to, že matka kráva se svým teletem hovoří stejně něžně, jako na vás mluvila vaše maminka. Jsou to právě nižší tóny, které znamenají láskyplné volání. Všechny hovory jsou navíc individualizované tak, že všichni vědí, kdo na koho bučí, a nikdy nedejde k mýlce. Kromě

hlasitých hovorů vedou krávy i non-verbální komunikaci. Svou roli při ní hraje výraz obličejů i pozice těla. Když už jsme u těla, je velmi zajímavé, že různobarevné skvrny holštýnského skotu jsou něco jako otisk prstu u lidí. Žádné dvě krávy nemají na svém těle přesně stejný vzor.

JAK SI NEPODĚLAT ŽIVOT

I když krávy nikdo běžně necvičí, osvojují si nové návyky snadno. Lehce se naučí třeba ovládat pitné zařízení nebo přístroj na dávkování obilí. Stejně tak se brzy naučí držet se dál od toho, co jim způsobuje bolest, jako jsou elektrické ohradníky. Nadto si krávy umějí ve stádu vzájemně předávat zkušenosti. Jakmile například jedna nebo dvě krávy utrpí bolest při kontaktu s elektrickým plotem, ostatní jedinci se mu vyhnou. Tato schopnost učit se jeden od druhého je další známkou jejich vnímavosti a inteligence. Je navíc srovnatelná s podobnými schopnostmi psů, a dokonce vyšší, než mají kočky.

Paměť, zvláště ta prostorová, je další ze silných stránek krav. Pamatují si lidské tváře, migrační trasy, nejlepší místa pro úkryt i to, kde roste nejlepší tráva. Krávy mají dvakrát až třikrát víc chuťových pohárků než lidé, a to jim pomáhá vyhledávat se konzumaci

Přebornici v laktaci se stala kanadská kráva Šmoula.

hořkých toxických rostlin. Jsou i zdatné bylinkářky. Stejně jako ovce vědí, které byliny jsou léčivé. Spásají je tehdy, když jsou nemocné. Léčivky totiž nebývají běžně součástí jejich potravy.

SPACÍ POŘÁDEK A SUPERSCHOPNOSTI

I kráva musí občas vypnout hlavu a nechat odpočinout tělo i duši. Dostatečný spánek je pro ni proto velmi důležitý. Není pravda, že krávy umějí spát vestoje. Vestoje jejich mozek není schopen přejít do REM fáze spánku. I když jsou tělesné proporce skotu úctyhodné, nepotřebují krávy spát déle než čtyři hodiny denně. Tuhle svou čtyřhodinovou navíc nechrupou v kuse, ale trhaně po několika minutách. Z celého dne stráví poleháváním na louce skoro čtrnáct hodin. V těchto chvílích se dostavuje NREM fáze spánku, která slouží jako regenerační funkce a pomáhá při zachování energie. Krávy rády spí v blízkosti svých nejbližších a jejich spací uspořádání je určované postavením v sociální hierarchii.

Krávy mají neuvěřitelné smysly. Protože jsou jejich oči umístěné po stranách hlavy, mají téměř panoramatické vidění. Když se pasou, mají zorné pole téměř tři sta šedesát stupňů, zatímco lidé pouhých sto osmdesát.

Binokulární vidění je však srovnatelné s naším. Obě oči se zaměřují na objekt, takže mohou vnímat rychlost i vzdálenost. S čím jsou ale krávy na štíru, je vnímáním hloubky či barev. Vidí pohyb, ale ne tak ostře jako člověk. Nerady chodí přes stíny, protože nedokážou rozeznat, zda se jedná o stín, nebo o příkop. Proto se vždy zastaví a skloní hlavu, aby se ujistily. Skot může vidět jen několik barev. Jsou to především ty s nižší intenzitou a živostí. I barvy, které vidí, jsou však vybledlé. Barvoslepé jsou například k červené, proto býky nikdy nerozpálí doběla rudá muleta, ale spíše vašeň pohybu, se kterou mu toreador látkou mává před očima.

Krávy se umístily na čtvrtém místě žebříčku zvířat s nejlepším čichem. Dokážou detekovat pachy až osm kilometrů daleko. Naprosto bezpečně cítí pach krve a z trusu umí rozpoznat strach či paniku jiných stresovaných krav. Čichem si dokonce vybírají i místo pro ležení. Když je z něj někdo vyžene, při první příležitosti se sem opět vrací. Poslední výzkumy dokonce ukazují, že se stejně jako ptáci nebo lososi orientují podle magnetického pole Země pomocí rohovky v oku. Na pastvinách se většinou jednotlivá zvířata stavějí vedle sebe od severu k jihu.

KRAVÍ REKORDY

- Nejtěžší tele vážilo 102 kg
- Za největší „matku“ krávu se považuje „Velká Bertha“, která porodila 39 telat. Je považována též za nejstarší krávu, dožila se 49 let.
- Přebornice v laktaci je určitě Kanadanka Šmoula, která za svůj život zvládla nadojit 211 188 litrů mléka.
- Nejdražší kráva na světě stála 1,2 milionu dolarů a jmenovala se Missy.
- Nejmenším druhem krávy je plemeno zvané Dexter, které bylo vyšlechtěno, aby se mohlo chovat v domácnosti.

NENÍ DOBYTEK JAKO DOBYTEK

Zatímco v naší zeměpisné šířce pohlížíme na skot téměř jen jako na prostředek obživy nebo na pracovní zvířata, na druhém konci světa krávu považují za nadčlověka. Už před osmi tisíci lety vymalovali lidé na stěny francouzských jeskyní poblíž Lascaux ve Francii divoké aurochy – pratury. I neohroženého Julia Caesara krávy ohromily a překvapily. Prohlásil prý, že jejich síla a rychlost jsou mimořádné, nešetří ani člověka, ani divoké zvíře. O pár set let později pak na západní polokouli přivezl skot Kolumbus při své druhé plavbě do Nového světa v roce 1493. Kráva je v Indii posvátné zvíře. Každoročně se na její počest koná hinduistický festival Gopastami. Pokud chcete na vlastní oči vidět, jak jsou krávy omývané a slavnostně zdobené, měli byste tu být v druhé půlce listopadu. Keňští Masajové zase v návaznosti na události 11. září věnovali čtrnáct krav jako projev úcty. Za nedotknutelnou považuje krávu i jeden muž v Nebrasce, který chová plemeno červené krávy. Posílá je do Izraele v naději, že se tam narodí čistě červená jalovice. Podle legendy by taková událost měla přimět Židy postavit třetí chrám v Jeruzalémě, a podnitit tak příchod nového Mesiáše. ■